

Wykład 3

PODSTAWY FILOZOFII Z ELEMENTAMI ETYKI

ZASADNICZE PYTANIE

Czy podmiot poznający może przekroczyć swe własne granice?

Przekraczać = transcendere

Czy jest możliwe poznanie transcendentne?

PYTANIE INACZEJ POSTAWIONE

Co jest przedmiotem transcendentnym dla poznającego podmiotu?

- Co nie jest jego własnym przeżyciem psychicznym.
- Co nie jest jego własną konstrukcją myślową.

IMMANENTYZM

Czy możemy wykroczyć poza sferę własnych przeżyć psychicznych?

Sfera przeżyć psychicznych = sfera immanentna

Czy możemy wykroczyć poza własną sferę immanentną?

ZAGADNIENIE IMMANENTNYCH GRANIC POZNANIA

Czy możemy wykroczyć poza własną sferę
immanentną?

- TAK – epistemologiczny REALISTA
immanentny
- NIE – epistemologiczny IDEALISTA
immanentny

EPISTEMOLOGICZNY IDEALIZM IMMANENTNY

Berkeley: Co naprawdę spostrzegam w doświadczeniu zewnętrznym?

Założenie: twory pozapsychiczne.

Absurd: zmiana w aparacie postrzegawczym przekłada się na zmianę przedmiotów postrzeganych.

Wniosek: poznaję jedynie własne przeżycia psychiczne (twory immanentne).

EPISTEMOLOGICZNY IDEALIZM IMMANENTNY

Hume: co naprawdę postrzegam w doświadczeniu wewnętrznym?

Naszą duszę (jaźń)?

W doświadczeniu wewnętrznym są nam dane tylko własne przeżycia psychiczne. Nie ich substrat.

Nie wykraczamy poza własne przeżycia.

KRYTYKA IDEALIZMU IMMANENTNEGO

Spostrzec przedmiot
świadomości

być treścią

Treść świadomości
psychiczne

przeżycie

Spostrzec, to nakierować się intencjonalnie i
wyjść do przedmiotu.

ZAGADNIENIE TRANSCENDENTALNYCH GRANIC POZNANIA

Czy możemy poznać przedmioty istniejące
naprawdę, a nie tylko pomyślane?

TAK – epistemologiczny REALIZM
transcendentalny

NIE – epistemologiczny IDEALIZM
transcendentalny

IDEALIZM TRANSCENDENTALNY

Teza: umysł nie jest zdolny poznać świata istniejącego od niego niezależnie.

Skazany na własne konstrukcje.

Uzasadnienie:

- Specyficzna organizacja zmysłów,
- Specyficzne formy przestrzenne,
- Specyficzne pojęcia umysłu.

Doświadczenie nie jest jednak fałszywe.

Funkcjonujemy w świecie przedmiotów intencjonalnych. Prawda oparta na kryterium koherentnym i konsensualnym.

PRZYKŁAD

Immanuel Kant:
jak są możliwe sądy
syntetyczne a priori?

REALIZM

Rzeczywiste istnienie przedmiotów danych w doświadczeniu.

Za:

- Silne przeświadczenie o rzeczywistym istnieniu świata danego w doświadczeniu,
- Kryteria, którymi posługuje się idealista równie godne zaufania co kryterium doświadczenia,
- Terminy, którymi posługuje się idealizm, nie mają żadnego znaczenia – POZYTYWIZM.

POZYTYWIZM

Przedmiotem poznania może być tylko to, co jest lub może być dane w doświadczeniu.

Każde zdanie sensowne daje się potwierdzić lub obalić w doświadczeniu.